

2017/11

Mosselstraat, Zerkegem (Jabbeke)

Dieter Verwerft, Griet Lambrecht, Frederik Roelens,
Jan Huyghe en Jari Hinsch Mikkelsen

Titel: Archeologisch proefonderzoek Mosselstraat, Zerkegem (Jabbeke)

Vergunningsnummer: 2016/035 en 2016/035 (2)

Opdrachtgever: Grond- en kraanwerk Martens André bvba

Uitvoerder: AardeWerk

Vergunninghouder: Dieter Verwerft

Auteurs: Dieter Verwerft, Frederik Roelens, Griet Lambrecht, Jan Huyghe en Jari Hinsch Mikkelsen

Veldmedewerkers: Regy Poppe

Bewaring en beheer van de geregistreerde data, vondsten en stalen: Onroerend Erfgoeddepot De Pakhuizen (Raakvlak)

Locatie/vindplaats: Mosselstraat 3, Zerkegem (Jabbeke)

Projectcode: ZE16MO

Kadaster: Jabbeke, afdeling 2, sectie B, percelen 498d, 501, 502d, 503z, 504, 505b en 507c

Periode: 15 en 16 maart 2016

Versie: eindrapport

Metaaldetectie: Roland Decock

Omschrijving onderzoeksopdracht

Bijzondere voorwaarden en randvoorwaarden: Opgesteld door Sam De Decker

Omschrijving van de archeologische verwachting: Sporen uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen

Onderzoeksvragen: Op pagina 4 van dit rapport

Aanleiding van het onderzoek: verkaveling

AardeWerk:

Komvest 45
8000 Brugge
T +32 [0]50 44 50 41
E dieter.verwerft@brugge.be

© AardeWerk, maart 2016

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van AardeWerk.

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Situering van het project	4
3.	Bodemkundige situering.....	6
4.	Veldwerk.....	6
5.	Bodemkundige waarnemingen.....	8
6.	Vondsten.....	10
7.	Antwoord op de onderzoeksvragen	10
8.	Besluit	12
9.	Bibliografie.....	12
10.	Bijlagen	13

1. Inleiding

Naar aanleiding van de realisatie van een verkaveling voert AardeWerk op dinsdag 15 maart 2016 een archeologisch proefonderzoek uit. Op verschillende percelen langs de Mosselstraat in Zerkegem worden vijftien proefsleuven gegraven.

Het terrein ligt ten noorden van de Mosselstraat en ten zuiden van de Snellegemstraat (*figuur 2*). Het projectgebied, net ten oosten van de dorpskern van Zerkegem, is in grotendeels gebruik als weiland.

Dit project betekent een aanzienlijke verstoring van het archeologisch bodemarchief. Het archeologisch proefonderzoek heeft tot doel het inventariseren en waarderen van potentieel archeologisch erfgoed, dat door de geplande werken wordt verstoord. De resultaten worden geëvalueerd om de voordien ongekende, archeologische waarde van het bodemarchief vast te stellen en indien nodig een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving aan te bevelen.

Het team bestaat uit 2 archeologen, 1 bodemkundige en 1 veldmedewerker. Het proefonderzoek duurt 1 werkdag.

In totaal wordt 477 m sleuf gegraven. Het project verloopt in nauwe samenwerking met de bouwheer Grondwerken Martens André in het bijzonder. Erfgoedconsulent Sam De Decker (Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen) verzorgt de archeologische trajectbegeleiding.

Figuur 1: Zicht op het landschap

Figuur 2: Het projectgebied (rood) op de topografische kaart (ngi.be)

2. Situering van het project

De Centraal Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt vijf gekende sites in de directe omgeving van het onderzoeksterrein (*figuur 3*). Het gaat om een donkere laag met een grafheuvel herkend tijdens luchtfotografische prospecties (ID 154853), Romeinse scherven (ID 300018), een site met volmiddeleeuwse paalkuilen (ID 300020), verschillende brandrestengraven (ID 300019) en een 9^e eeuwse waterput (ID 305950). Er is nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd op de projectlocatie.

Figuur 3: Het projectgebied op Centraal Archeologische Inventaris

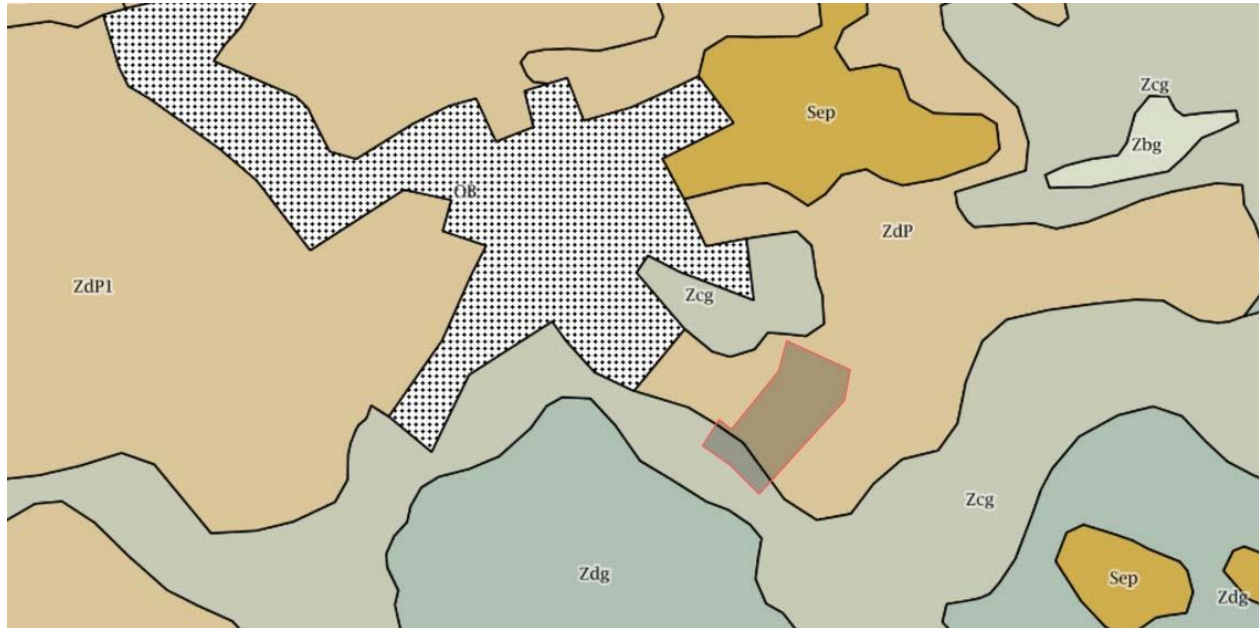
Op verschillende historische kaarten staat bewoning afgebeeld op de projectlocatie. Op de Kabinetskaart van graaf Ferraris (1771-1778) ligt het terrein in een gesloten landschap, gevormd door met hagen en bomen omzoomde akkers (*figuur 4*). Langs de Mosselstraat liggen verschillende hoeves, waaronder één in het projectgebied. Op de kaarten van Vandermaelen (1846-1854) (*bijlage 2*) en Popp (1842-1879) (*bijlage 4*) staat de hoeve eveneens afgebeeld, maar ze ontbreekt op de Atlas der Buurtwegen (1841) (*bijlage 3*).

Figuur 4: Het projectgebied op de Kabinetskaart

3. Bodemkundige situering

Zerkegem is gelegen op grens van de polders en de zandstreek. Het zuidelijke deel, waarin ook de dorpskern gelegen is, behoort tot zandig Vlaanderen. De bodemkaart classificeert het gebied als 'vochtig zand' (ZdP en Zcg).

Figuur 5: Het projectgebied (rood) op de bodemkaart (geopunt.be)

4. Veldwerk

Het onderzoek vindt plaats op dinsdag 25 maart 2016. Op de percelen worden vijftien sleuven gegraven. De sleuf worden aangelegd door een 20 ton zware kraan op rupsen, met een 2 m brede, tandenloze graafbak. De kraan en machinist worden geleverd door de bouwheer. De kraan graaft tot op het niveau van de onverstoorde bodem. Het vlak is 20 tot 60 cm diep. Twee percelen (498d en 502d) zijn zeer sterk verstoord. Op de plaats van de gesloopte woning langs de Mosselstraat is de bodem tot 1 m diep verstoord door het uitbreken van de funderingen. Op het meest oostelijk perceel is de bodem eveneens sterk doorwoeld, doordat een klein bos is uitgefreesd. De sleuven zijn in totaal 477 m lang (954 m²) (bijlage 5). Dit is 8,84 % van de totale oppervlakte van het onderzoeksterrein (10.794 m²).

Het sleuvenplan is opgesteld in samenspraak met de bouwheer en de erfgoedconsulent en is gericht op een optimale spreiding, rekening houdend met de inplanting van de nieuwe weg en de huizen.

Het vlak wordt digitaal ingemeten met een Trimble GeoXH 6000 gps-toestel. Elk spoor of profiel wordt geregistreerd en gefotografeerd. De vondsten worden manueel verzameld en gewassen.

Figuur 6: Sfeeropnames van het veldwerk

In het vlak dagzoomt in één spoor. Het gaat om een gracht dwars door sleuf 1 (tabel 2). De gracht is opgevuld met donkerbruin zand en is 90 cm breed.

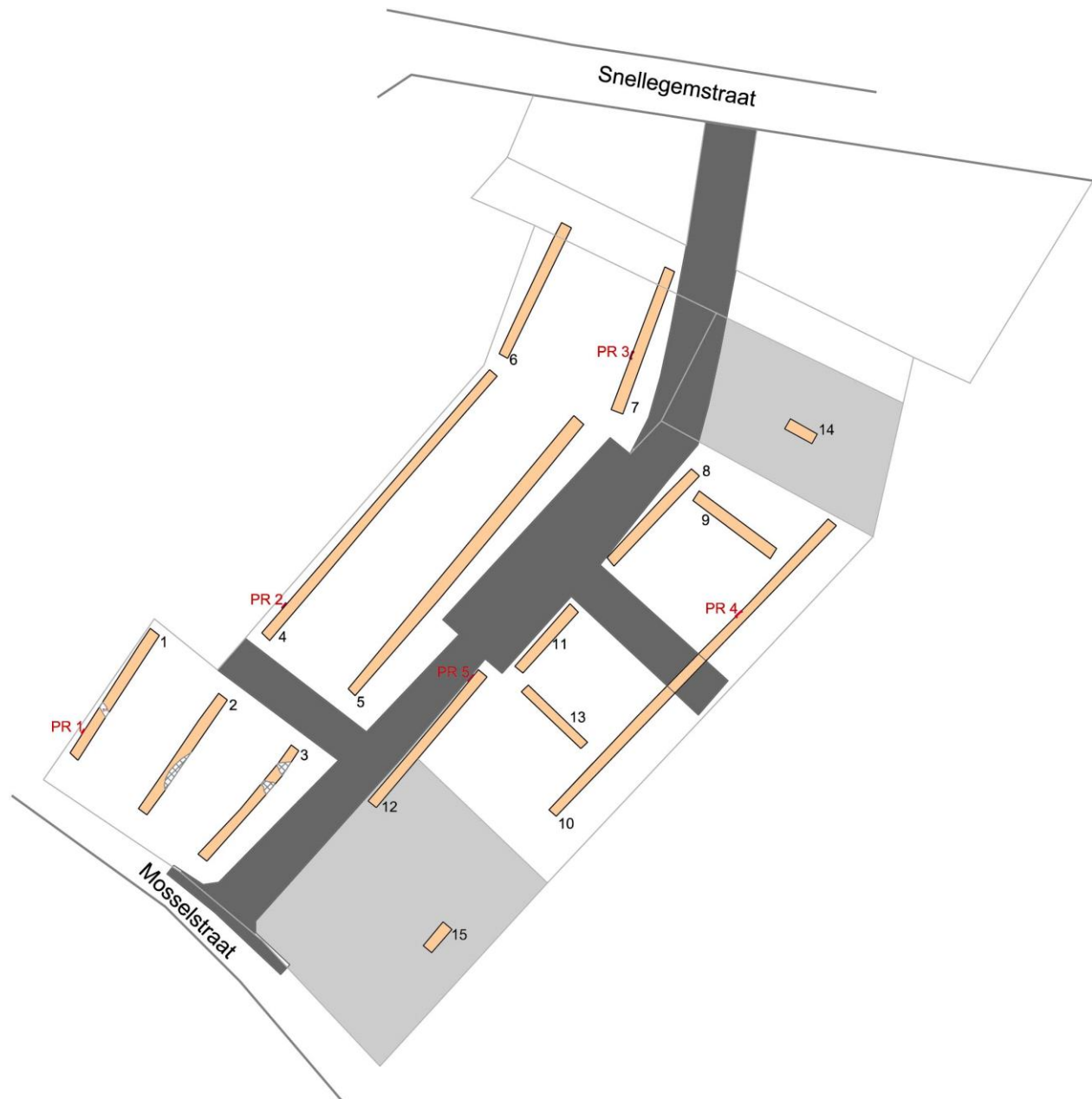
Tabel 1: Sporenlijst

ZE16MO Sporenlijst					
ID	Sleuf	Interpretatie	Omschrijving	Inclusies	Afmetingen
1	1	gracht	donkerbruin zand	AW	90 cm breed

Figuur 7: Vlakfoto van spoor 1 in sleuf 1

In de overige sleuven dagzomen geen sporen. Het gebied lijkt steeds zeer nat te zijn geweest.

Figuur 8: Grondplan met inplanting van de sleuven

5. Bodemkundige waarnemingen

In de sleuven zijn vijf bodemkundige profielen aangelegd. De diepte van de moederbodem varieert sterk. In profiel 3 in sleuf 7 bevindt het pleistocene zand zich op 20 cm. Dit is het hoogste punt op de onderzoek locatie. In het zand zijn nog sporen van de originele bodemvorming zichtbaar. Ter hoogte van profiel 4 in sleuf 10 (en profielen 2 en 5) ligt het pleistocene zand op 60 cm. Dit was een laagte in het landschap. De A-horizont is opgehoogd om wateroverlast tegen te gaan.

Figuur 9: Profiel 3 in sleuf 7 (links) en profiel 4 in sleuf 10 (rechts)

Profiel 3 in sleuf 7

Het bodemprofiel kan ingedeeld worden in 2 horizonten. H1 is de A-horizont en is gekenmerkt door een matig hoog humusgehalte. Daaronder ligt de moederbodem (C-horizont) (H2). In deze horizont zijn sporen van de originele bodemopbouw bewaard. In het vlak zijn podzoltongen zichtbaar. Dit zijn de laatste restanten van de Bh- en E-horizonten die nu opgenomen zijn in de ploeglaag.

Profiel 5 in sleuf 10

Profiel 5 is onderverdeeld in 2 horizonten. De moederbodem bestaat uit wit en geel zand (H3). De A-horizont bestaat uit twee ophogingslagen (H1 en H2). Deze bodem is steeds zeer nat geweest. Om hieraan te verhelpen is dit deel van het terrein in verschillende fasen opgehoogd. De percelen zijn steeds in gebruik geweest als weides.

Tabel 2: Overzicht van de bodemprofielen in het projectgebied

ZE16MO Profielen							
ID	sleuf	type		horizont	diepte	omschrijving	
PR1	SL1	AC		H1	Ap	0-15	donkerbruin zand
				H2	Ap	15-40	donkerbruingrijs zand
				H3	C	40-60	geel en bruin zand
PR2	SL4	ABC		H1	Ap	0-40	donkerbruingrijs zand
				H2	B	40-50	bruin zand met klei
				H3	C	50-60	oranje klei met zand
PR3	SL7	ABC		H1	Ap	0-20	donkerbruingrijs zand
				H3	C	20-25	geel zand, podzoltongen
PR4	SL10	ABC		H1	Ap	0-20	donkerbruingrijs zand
				H2	A	20-65	bruingrijs zand
				H3	C	65-70	wit en lichtbruin zand
PR5	SL12	ABC		H1	Ap	0-60	donkerbruingrijs zand
				H3	C	60-70	wit en geel zand

6. Vondsten

Tijdens het proefonderzoek is één vondst verzameld (*tabel 3*). Het gaat om een sterk verweerde scherf grijs, reducerend gebakken aardewerk. De scherf dateert uit de 13e of de 14e eeuw.

Alle sleuven zijn onderzocht met een metaaldetector. Dit levert geen vondsten op.

Tabel 3: Vondstenlijst

ZE16MO vondstenlijst								
Spoor	Type context						Opmerking	Datering
		Grijs	Rood	Steengoed	Bot	metaal		
ZE16MO/1/1	laag	1						late ME-NT (13-14E)
	Totaal	1						

Figuur 10: Scherf grijs aardewerk

7. Antwoord op de onderzoeksvragen

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding? *De diepte van de moederbodem in het projectgebied varieert sterk. Op de plaatsen waar de moederbodem het diepst ligt is de bodem opgehoogd.*

- Zijn er tekenen van erosie? In hoeverre is de bodemopbouw intact? *Geen sporen van erosie.*
- Waardoor kan het eventueel ontbreken van een horizont verklaard worden? *Op de hoogst gelegen plaatsen zijn restanten van een podzol aanwezig. De top van de podzol is opgenomen in de ploeglaag.*
- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen? *1 spoor aanwezig. Een gracht in sleuf 1.*
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? *Niet van toepassing.*
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren? *Geen structuren herkenbaar.*
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? *Spoor stamt uit de late middeleeuwen.*
- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context? *De lager gelegen bodems zijn steeds zeer nat geweest. Altijd in gebruik als weiland. Dit kan het ontbreken van bewoningsporen verklaren.*
- Kan op basis van het sporenbestand een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie? *Niet van toepassing.*
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan naastgelegen archeologische vindplaatsen? *Niet van toepassing.*
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats? *Niet van toepassing.*
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats? *Niet van toepassing.*
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen? *Niet van toepassing.*
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
  - o Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek? *Niet van toepassing.*
  - o Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek? *Niet van toepassing.*
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant? *Niet van toepassing.*
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid? *Niet van toepassing.*

8. Besluit

Op 15 maart 2016 is een archeologisch proefonderzoek uitgevoerd op de locatie van nieuwe gezinswoningen en appartementsgebouwen. Op weides ten noorden van de Mosselstraat in Zerkegem (Jabbeke) zijn vijftien sleuven aangelegd. In de sleuven dagzoomt één spoor. De hoogte van de moederbodem varieert sterk. Op de natste, laagste plaatsen is de bodem opgehoogd. Sporen van bewoning of landinrichting zijn niet waargenomen. Er wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.

9. Bibliografie

<http://cai.erfgoed.net/cai/>

<http://www.geopunt.be/kaart>

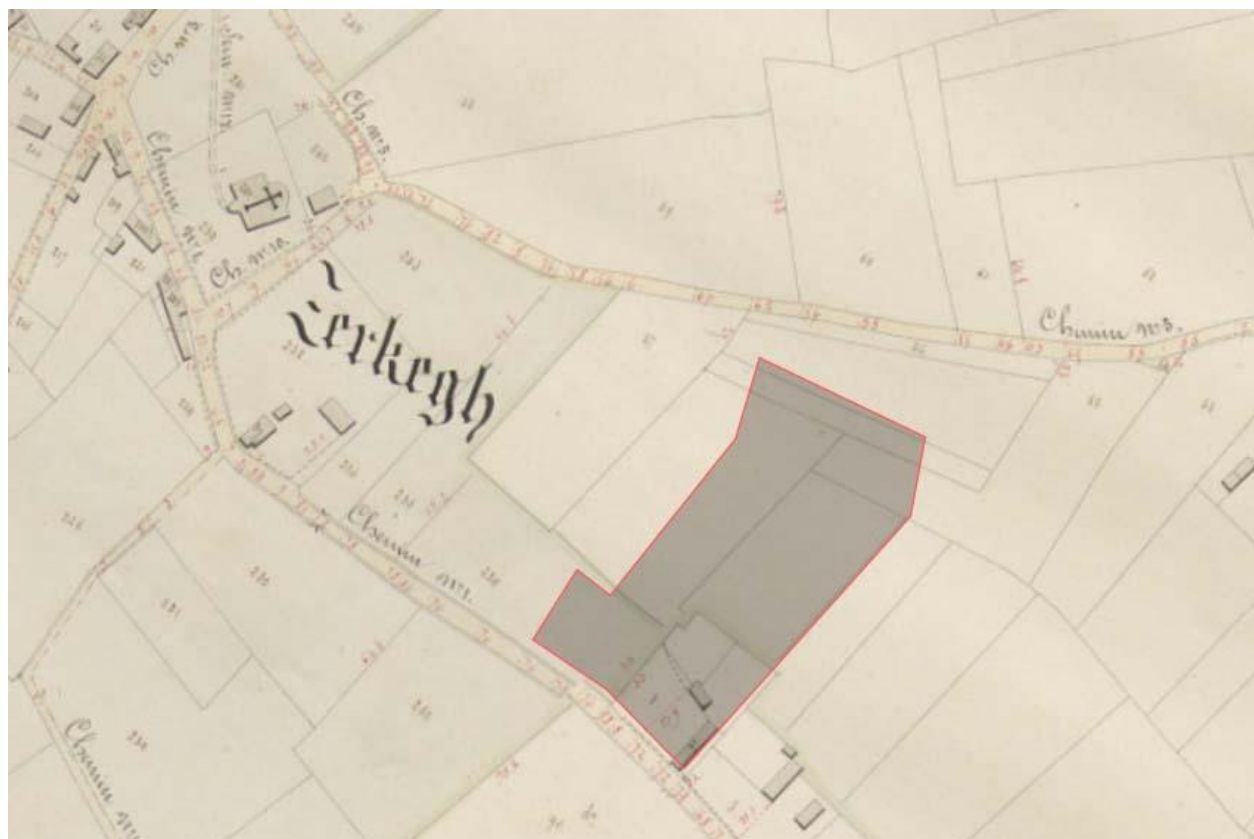
<http://www.ngi.be/topomapviewer/public>

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

Bijlage 2: Het projectgebied op de Kabinetskaart van Vandermaelen (geopunt.be)

Bijlage 3: Het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (1841) (geopunt.be)

Bijlage 4: Het projectgebied op de Popp-kaart (geopunt.be)

ZE16MO Sleuven		
ID	Lengte	omschrijving
1	30	geel en bruin zand op 40-50 cm
2	28	geel en bruin zand op 40-50 cm
3	29	geel en bruin zand op 40-50 cm
4	68	geel en oranje zand met klei op 40-60 cm
5	69	geel en oranje zand met klei op 40 cm
6	29	geel en bruin zand op 20-50 cm met podzolresten
7	30	geel en bruin zand op 20-50 cm met podzolresten
8	25	lichtbruin zand op 50 cm
9	18	lichtbruin zand op 50 cm
10	78	wit zand op 50-60 cm
11	17	geel zand op 60 cm
12	34	geel zand op 60 cm
13	12	geel zand op 60 cm
14	5	wit zand op 60 cm
15	5	wit zand op 60 cm
	477	

Bijlage 5: Sleuvenlijst